

FIIA 15/2015

COMMENT

Elina Sinkkonen
Vanhempi tutkija
Ulkopoliittinen instituutti

Sotilasparaati rauhan asialla? Kiina lähetti toisen maailmansodan päättymisen muistojuhlalla viestin niin omille kansalaisilleen kuin ulkomaillekin

Kiina järjesti toisen maailmansodan päättymisen vuosipäivänä suuren sotilasparaatin. Sotavoiman esittelyllä Kiinan kommunistipuolue halusi korostaa omaa johtajuuttaan ja lisätä kansallista yhtenäisyyttä. Samalla Kiina viestitti Japanille ja Yhdysvalloille, että se on valmis puolustamaan kansallisia etujaan sotilaallisesti.

Presidentti Xi Jinpingin johdolla Kiina on omaksunut ulkopoliittikassaan aiempaa itsevarmemman otteen, perustanut uusia merkittäviä taloudellisia instituutioita ja jatkanut asevoimiensa uudistamista. Kiina vakuuttaa kehityksensä olevan rauhanomaista, mutta sotilaallisen voiman kasvattaminen, muuttuva merialuepolitiikka ja aluekiistat Etelä- ja Itä-Kiinan merillä nakertavat väitteen uskottavuutta. Esimerkiksi viikkoa ennen sotilasparaattia Kiinan laivasto järjesti Itä-Kiinan merellä sotaharjoituksen, johon osallistui yli sata sota-alusta.

Xi Jinpingin hallinnon käyttämä ulkopoliittinen terminologia heijastelee Kiinan kansallisessa itseyttämyksessä tapahtuneita muutoksia ja osoittaa, että Kiina alkaa nähdä itsensä suurvaltana. Asevoimien uudistaminen on osa Kiinan aiempaa näkyvämpää kansainvälistä roolia ja palvelee maata hallitsevan kommunistipuolueen tavoitteita monesta näkökulmasta: vahvat asevoimat ovat konkreettinen osoitus aiempaa vahvemmassa kansainvälisestä asemasta.

Kiina on viime vuosina järjestänyt sotilasparaateja kymmenen vuoden välein ainoastaan juhlistaakseen Kiinan kansantasavallan perustamista. Tämänvuotinen toisen maailmansodan päättymisen vuosipäivän

kunniaksi järjestetty paraati olikin poikkeustapaus, mikä mahdollisti Kiinan sotilaallisen voiman esittelyn sekä omille kansalaisilleen että ulkovalloille.

Presidentti Xin kannalta vuosipäivä tuli sopivaan saumaan: paraati oli oivallinen tilaisuus korostaa sitä, että viimeaikaisista talousvaikeuksista huolimatta Kiina on voimissaan. Samalla Japanin ja Yhdysvaltain suuntaan lähetettiin selvä viesti siitä, että Kiina on tarvittaessa valmis puolustamaan kansallisia etujaan sotilaallisesti.

Paraatissa esitelty sotilaskalusto kertoo Kiinan asevoimien nopeasta uudistustahdista. Tukholman rauhantutkimusinstituutin tietojen mukaan puolustusmenojen suhteellinen osuus Kiinan bruttokansantuotteesta on pysynyt noin kahdessa prosentissa vuonna 2014, mutta absoluuttisesti mitattuna sotilaskasvatukset kasvavat toistakymmentä prosenttia vuodessa.

Lisäksi Kiinan kotimainen sotilasteknologia kehittyy jatkuvasti, minkä ansiosta maan sotilaallinen suorituskyky erityisesti lähialueilla on parantunut. Uusi aseteknologia sisältää esimerkiksi erilaisia meritorjuntaohjuksia. Useiden tutkijoiden mukaan Kiina voi pian haastaa Yhdysvaltojen toimintakyvyn lähialueillaan.

Kiinalaisyleisölle paraatin pääviesti oli vahvistaa mielikuvaa kommunistisesta puolueesta Kiinan pelastajana taistelussa ulkomaisia vihollisia vastaan. Puolueen valtaa legitimoidaan korostamalla sen johtajuutta Japania vastaan käydyssä sodassa. Sotilasparaatikin oli virallisesti nimetty ”Kiinan kansan japanilaisten aggression vastustamisen ja maailman fasisminvastaisen sodan” muistotilaisuudeksi. Sodan päättymisen vuosipäivä, syyskuun kolmas, oli tänä vuonna Kiinassa kansallinen vapaapäivä.

Kiinan mielestä japanilaiset ja läntiset tiedotusvälineet politisoivat muistotilaisuuden. Kiinan virallisen tulkinnan mukaan sotilasparaatilla haluttiin muistaa toisen maailmansodan päättymistä Kiinassa, eikä sotilaallisen voiman esittelyn tarkoituksena ollut uhkailla muita maita tai pyrkiä käsittelemään Kiinan ja Japanin suhteita nykyään hiertäviä ongelmia. Kun Kiina ilmoitti paraatin järjestämisestä viime tammi-kuussa, ulkoministeriön edustaja korosti, että paraatin tarkoituksena oli ”turvata maailmanrauhaa”. Varaulkoministeri Zhang Ming toisti saman viestin elokuun 25. päivän järjestetyssä lehdistötilaisuudessa.

Kiinan virallinen tulkinta ei saanut ulkomailta toivottua vastaanottoa, mutta paraati tarjosi yhtä

Ulkopoliittinen
instituutti

Kruunuvuorenkatu 4

PL 400

00161 Helsinki

Puhelin

(09) 432 7000

Fax

(09) 432 7799

www.fiia.fi

Ulkopoliittinen instituutti on riippumaton tutkimuslaitos, joka tuottaa korkeatasoista tutkimusta poliittisen päätöksenteon ja avoimen keskustelun tukemiseksi niin kotimaassa kuin kansainvälisestikin.

Korkean laadun varmistamiseksi ainakin kaksi asiantuntijaa lukee ja kommentoi kaikkien instituutin julkaisujen käsikirjoituksia. Julkaisut käyvät lisäksi läpi ammattimaisen kielitarkastuksen ja editointiprosessin. Julkaistavat näkemykset ovat kirjoittajien omia.

kaikki Kiinalle tilaisuuden korostaa kansainvälisiä suhteitaan. Kaikkiaan Kiina kutsui tilaisuuteen edustajia 50 eri maasta. Osallistujaluettelo kuvastaa hyvin sitä, millä mailla on lähimmät suhteet Kiinaan.

Venäjän presidentti Vladimir Putin ja muiden Shanghain yhteistyöjärjestön maiden johtajat varmistivat saapumisensa jo viikkoja ennen paraattia. Suurin yllätys muuten ennalta-arvattavassa vierasjoukossa oli Etelä-Korean presidentti Park Geun-hyen osallistuminen muistotilaisuuteen. Länsimaista paraatiin osallistui alempitaisoisia edustajia; esimerkiksi Yhdysvallat lähetti paikalle Kiinan-suurlähettiläänsä.

Läntisten valtionjohtajien haluttomuutta osallistua tilaisuuteen selittää Kiinan viestinnän tyyli ja sisältö. Vaikka Kiina kärsi toisessa maailmansodassa valtavat tappiot – yli 14 miljoonaa kiinalaista menetti sodassa henkensä – muistojuhlissa Kiinan uhraukset jäivät sivurooliin, kun keskeisenä viestinä oli avoin japanilaisvastaisuus. Kiina ei tuntunut tavoittelevan sotilasparaatilla niinkään sovintoa kuin olemassa olevien viholliskuvien vahvistamista.